

Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
z Wojskowej Służby Polek
Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 186
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacki.pl
NIP 56 16 25 27; REGON 170 502736
KRS J0000 41692
NIP 56 16 25 27; REGON 170 502736
KRS J0000 41692
NIP 56 16 25 27; REGON 170 502736
KRS J0000 41692

zmiana teki 7.03.2005. ps

poprzedni nr 92
↓

Bydgoszcz
Zwz-AK

++ Hoffman Leon
ps. „Henryk”, „Adam”

M: 92 / 701 Pam.

IS ZAWARTOŚCI TECZKI

Glottman Leon
J: N. 192/401 Pom
Bydgoszcz z WK-ARK.

I/1. Relacja k. 75. 1-10

I/2. Dokumenty (sensu ścisłego) dotyczące osoby relatora k. 151

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniająca relację k. 25. 1-2

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne. —

IV. Korespondencja —
.....
.....
.....
.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 28

VI. Fotografie : dzień ikonografii

1/1. Relacja - Głoffman Leon:

1. Relacja - biografia L. Głoffmana a autorstwa H. Szymanowicza, rękopisy z listopada 1992 (oryg.)

lc. 4 o. 1-7

2. jak wyżej - odpis z oryg. mpis

lc. 3 o. 8-10

Biografia

Leona Hoffman urodził się 3 stycznia 1898 roku w Strępcu powiat Wętkowski, z rodziców Józefa i Anny z d. Buchmierz. Ojciec był urzędnikiem - maczuchnikiem państwa a matka pochodziła z rodziny ziemianskiej. Od 7 roku życia uczęszczał do szkoły parafialnej, a potem Seminarium Naukowyjskiego w Wętkowicach, gdzie w 1916 roku uzyskał maturę. Jako poddany zaboru pruskiego został wkrótce zaangażowany do armii niemieckiej i po przekolewaniu wojakowym, w stopniu podpor. brał udział w I wojnie światowej. Jednocześnie w 1918 r. z chęcią oddał się podległości powstaniu zaborskiej armii i ochotniczo zgłosił się do Wojska Polskiego w Poznaniu. Z zapamiętanych kramiki wojennej wynika, że w trudnych warunkach odrodzającego się państwa i jego sił zbrojnych powierzone mu wraz z dwoma oficerami: por. Leonem Nowalskim i Józefem Namysłim, oraz 28 podoficerami i 170 żołnierzami przeważnie ochotniczymi kaszubami - zorganizowanie 66 pp stacjonującego najpierw w Chłonnem potem w Gdyni, gdzie nastąpiła przemiana nowym na 160 pułk 66 pp im. Józefa Piłsudskiego. Tak więc zarówno w rodzym kraju i na wyjeździe został historyczną częścią kaszubskiej braci z Nacjona. Z jwi. całkowicie sformowanym pułkiem bierze udział w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 r. i po jej zakończeniu w stopniu podpor. dowodzi batalionem 1 kompanii 66 pp. Po odbyciu kilku specjalistycznych kursów stał się wszechstronnie wyszkolonym oficerem m.in. przez pewien okres pełnił służbę w lotnictwie - szkole obserwatorów w Gdyni. Tam też w 1925 roku już w randze kapitana zawarł związek małżeński z Marią Bukowską, a 2 czerwca 1927 r. urodził się jedyny syn Hieronim. Chylności oficerskiej stał się do 1936 r. i z chęcią przystąpił do służby w sanitarium skierowany do Włocławka, na szkodzenie sanitarne, po ukończeniu którego objął obowiązki instruktora Politechniki Chemicznej w Bydgoszczy. Spędził je nieprzerwanie nawet po zajęciu miasta przez Niemców, aż do czasu usunięcia z zajmowanego stanowiska. Z początkiem 1940 roku już w roli sanitariusza zostaje skierowany do pracy

w budowanej od podstaw prochowni Dynamit Aktion Gesellschaft
 DHA w Legnicy koło Bydgoszy. Niebawem lei daune powiazani
 wojkowe doprowadziły go pognuz ppor Bronisław Jasiński do
 zetknięcia się z przybyłym na Pomoru emigransem ZWZ z Warszawy
 kpt Józefem Chylińskim "Helinem", delegowanym także na supe obreg.
 Na początku lutego 1940, podoba konspiracyjnej komórki przeprowadzo-
 nej w mieszkaniu kpt Leona Hoffmana przy ul. Chłopskiej 93 nasto-
 pno rozprzyczenie i po przybraniu pseudonimów obowiazki kmdta
 Inspektoratu Bydgosza, "Folwark" przyjęci wspomniany ppor Bronisław
 Jasiński "Luno", natomiast kmdta garnizonu Bydgosz "Dziur" kpt
 Leon Hoffmann "Adam". [Podjęto wanie na Pomoru podziemnej
 działalności w atmosferze skupionego terroru i determinacji ludności
 polskiej, a w szczególności skutecznego naprzeciwienia mienszawców
 Bydgoszy przez hitlowców - obcarzo się wyjątkowo trudnym i nie-
 bezpiecznym przedsięwzięciem. Niemniej jednak w szych specyficznych
 warunkach miasta przypominałoby półduoty obiz koncentracyjny,
 tylko dzięki predyspozycji kpt Leona Hoffmana oraz doskonałemu
 dobowi rozprzyczeniu i ofiernie poświęceniu swei rodziny konspi-
 ratorów, udało się ukryć w mieście wby garnizonu Bydgoskiego "Dziur".
 [Proroczymi i nieszczęśliwie dość przynajmniej konspiracyjnymi ośrodkami garnizo-
 nowych szeregów stawały się zakłady pracy zatrudniające wielu Polaków,
 natomiast powstałe dzielnicowe rejonu miasta z uwagi na dwie rozpo-
 szenie nieludnych konspiratorów narazonych na ciągłą inwigilację
 miały ogromnego, swobodę rozwoju. Tymczasem kpt Leon Hoffmann
 jako oficer liniowy kmdt naczelny na szczybie prelektatorem
 powstałych ogniw organizacyjnych w ramy rozkrojonych struktur tj. ba-
 talionów, kompanii, plutonów. [Ostatecznie w garnizonie powstano
 4 dzielnicowe rejonu - ~~kompanii~~ a mianowicie: Bielutki - deca ppor
 Alojzy Suszek, Paucik, Szwederska - deca st siera, Tomasz Teodorowski
 Tadeusz, Świdmieńci deca st siera, Stefan Figurski, i Okole - deca
 kpt pchor Franciszek Superski "Witek", a także eskwadrowy rejon
 Dynamit Aktion Gesellschaft DHA Legnica - prelektatorem w eskwa-
 drowy batalion - deca kpt pchor Henryk Symonowicz Monte, plowka
 Pł.P. Wastaty thologiczne prelektatorem w kompanii - deca kpt pchor Pon-
 kasim, plowka szkodnicy emunijny, Osowa Choni prelektatorem
 w pluton - deca ~~kompanii~~ st siera, Leon Stobrowski,
 i kilka innych plowek eskwadrowych w stoni organizacji. Niosły
 fale orientacji rozpoczęła pod koniec czerwca 1942, ujęciem kmdta
 inspektoratu ppor Bronisław Jasiński obizie jenera kmdta dziwicy
 ZWZ - w tym kpt Leona Hoffmanna

Arrestowany 11 listopada 1942 r. po denuncjach przesłuchaniach został z więzienia bydgoskiego przewieziony na dalsze badania śledcze do siedziby gdańskiego gestapo przy ul. Węgarków. Uważany za niebezpiecznego dla Niemców wroga, znalazł swe miejsce w obozie koncentracyjnym Stutthof. Po pełnym czasie z pominięciem obrotowej cenzury z Gdania dotarł do żony krótko wesołymi napisany list.

„Drogi mi i nieruśnięty Bolesław, jestem coraz bliżej dymiącego się kamienia... wychorej syna na dobrego Polaka! [Opowiada historia specjału brzo-
waniem syna Florimian - diemlewa daleki od materializmu - materialist-
skiej ideologii jest także znanym i cenionym poetą, a jego zbiory - wy-
dane są mi tylko w kraju ale i za granicą.] Ale tylko zakłamanym -
został się do koronarniej egzystencji obrotowej życia, ale potrzebni także
mieć ofiarą ponurą ale wielu formułą wspólny miłości, bo którzy nie

przywiliły obrotowej gehenny (m.in. Franciszek Bendy, Przewoźny, Florimian
Symonowicz „Antonin”). Był on też inspiratorem powstania podob-
nej obrotowej grupki samoobrony skądopacy się z około do więźniów
polskich w Stutthofach się z dawnych konspiratorów ZWZ/AM m.in.

Jacek Kichstak, Jacek, Franciszek Bendy, Przewoźny, Florimian, Symonowicz
Antonin. W następstwie polityki zimowej ofensywy wstąpił
nie i z tym zgrupowaniem obrotu przeniósł się do obozu śmierci.

Do obozu w Bydgoszczy przy ul. ^{Włocławek} Szelągowa do powstania w kwietniu 1945
cierpko choroby na tyfus plamisty. Po odwykaniu zdrowia i się
podjął pracę w kółku zakładach rzemieślniczych w charakterze księgowego.

Jako były więzień polskiego obozu koncentracyjnego Stutthof przeszedł do
kolej obozów w Bydgoszczy. Na tej polstare otrzymywał
rentę inwalidzką wojenną oraz uznano go za kombatanę. Dopiero po
upadku totalitarnego systemu komunistycznego w listopadzie 1990 r. za działal-
ności niepodległościowej otrzymał pośmiertnie Honorowy Order Polonia Resti-
tuta.

Zmarł 1 sierpnia 1979 r. w Bydgoszczy, pochowany na cmentarzu
(początkowym) obłocznym Bielawki przy Al. ks. Stefana Kardynała Wyszyń-
skiego

opracował Henryk Symonowicz
ps. „Marek”

Bydgoszcz, listopad 1992 rok.

zobacz - Wasio u st. na ul. Fundacji - nie

Biogram.

Leon Hoffmann urodził się 3 stycznia 1898 roku w Strupcu powiat Węcherski, z rodziców Józefa i Anny z domu Rudziewicz. Ojciec był wydawnikiem i nauczycielem polski, a matka pochodząca z rodziny ziemianinów. Od 7 roku życia uczęszczał do miejscowej szkoły powszechnej a potem Seminarium Nauki-cielskiego w Węchersku, gdzie w 1916 roku uzyskał maturę. Jeszcze przed wybuchem wojny wcielony został wkrótce wcielony do armii niemieckiej i po wojennym powrocie w stopniu Leutnanta (ppr) brał udział w I wojnie światowej. Po zakończeniu wojny w 1918 r. z charakterem odwołania niepodległości powściągniętej zaborczej armii i odstąpił z powrotem do Wąjska Polskiego w Poznaniu. Z kamierzystych raportów wojennych wynika iż w trudnych warunkach odwołującego się powstania i jego oddziały zbrojne powstrzymał mu wraz z dwoma oficerami por. Leonem Konarskim i Józefem Kamińskim oraz 28 podoficerami i ponad 170 żołnierzami polskimi ochotnikami kapitanami zorganizowanymi 66 p.p. stopniem wyższym w służbie i w tym czasie w Gdyni pod kierownictwem powołał na stanowisko 66 pp im. Młodszy Józef Piłsudskiego. ^{zatem} Także w czasie wojny w odwodzie był i narodził się w czasie wojny historyczna wieść konspiracyjnej braci z Marią. Z jej w pełni sformalizowanym punktem widzenia udział w wojnie polsko polskiej 1920 r. a po jej zakończeniu w stopniu por nadal służył w kompanii 66 pp. Następnie po odbyciu kilku kursów specjalistycznych stał się w dziedzinie wykształconym oficerem m. in. przez pewien okres pełnił służbę w lotnictwie - Szkole Obserwatorów w Gdyni. Tam też w 1925 roku już w randze kapitana został skierowany do Marii Burszowskiej a 2 czerwca 1927 r. urodził się jedyny syn Karimierz. Czynności oficerskie pełnił do 1936 r. i z charakterem przyszedł w stan spoczynku skierowany do Wilna na

Biogram.

Leon Hoffmann urodził się 3 stycznia 1898 roku w Strupcu powiat Węcherski, z rodziców Józefa i Anny z domu Rudnickiej. Ojciec był urzędnikiem - nadzornikiem poczty, a matka pochodziła z rodziny ziemianinów. Od 7 roku życia uczęszczał do miejscowej szkoły powszechnej a potem Seminarium Nauki-cielskiego w Węchersku, gdzie w 1916 roku uzyskał maturę. Już podczas roku przedniego został skierowany do armii niemieckiej i po wykształceniu w stopniu Leutnanta (ppr) brał udział w I wojnie światowej. Jako starszy w 1918 r. z charakterem odrywania niepodległości powołał szeregi zaborczej armii i odstawił zbroję do Wojska Polskiego w Poznaniu. Z komitewskich zapisów wojennych wynika iż w trudnych warunkach odrodzającego się państwa i jego siły zbrojne powierzone mu wraz z dwoma oficerami por Leonem Kowalskim i Józefem Kamińskim oraz 28 podoficerami i ponad 170 żołnierzami przewzieli odważnymi karabani zorganizowani 66 pp stojącego w najpóźniej w Chłostku a potem w Gdyni pod przemianowaniem pułku na Kosubski 66 pp im Marnota Józefa Pruskiego. ^{zatem} ~~Podczas~~ wojny w odwodzie był i narodził się w czasie historycznej wsi Kosubskiej wsi z Marią. Z jej w pełni sformowanym pułkiem bierze udział w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 r. a po jej zakończeniu w stopniu por nadal służył w kompanii c. m. Następnie po odbyciu kilku kursów specjalistycznych stał się w dziedzinie wykształconym oficerem m. i. m. por. pełnił służbę pułkową w strukturze - Szkole Obserwatorów w Gdyni. Tam też w 1925 roku był w randze kapitana dowódcą zwiadu mawickiego z Marią Burakowską a 2 czerwca 1927 r. urodził się jedyny syn Karimierz, cześnik oficerski służył staję pełnił do 1936 r. i z charakteru przysięgi w stan spoczynku przeszedł do Wilna na

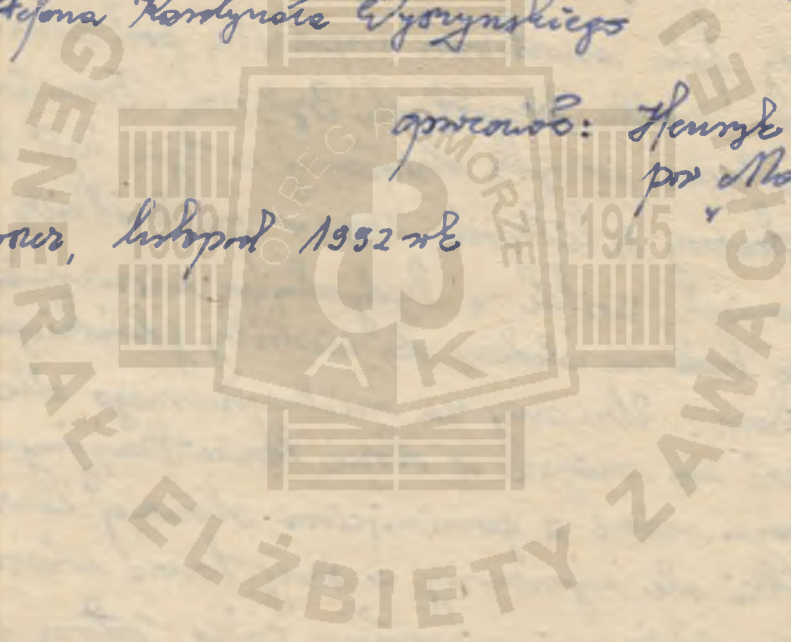
Ostatnie w garnizonie obywateli powołane 4 dzielnicowe
 rejony a mianowicie: Bielawki z d-ą pppt Alojzym
 Lurka - "Pawłem", Swederow z d-ą st. s. i. Tomaszem He-
 dienskim, "Tadeuszem" Grodniewicz z d-ą st. s. i. Figurski
 Okole - z d-ą kpr. pchor. Franciszkiem Superskim, Wiktor
 a także zakładowy obywatel - porucznik rejon Dynamit i Aktion
 Gundershoff - Dity - Legnow z d-ą kpr. pchor. Henrykiem
 Symonowiczem "Markiem" rejon zakładowy P.P. - Turoncy
 kompanii kolejowej z d-ą kpr. pchor. Pawłaninem, psobowicz
 zakładowy - magazynis amunicyjny i Oscar Gjon z d-ą st.
 s. i. Leonem Habrow, i jeszcze kilka innych mniejszych placów-
 nek - w Fabryce Filbranda i na Łobuzisku.

Wielki fala emigracji wyprawy pod koniec czerwca 1942 roku
 użyciem koczła Jozefowicki Bydgoszcz. Brniowu Janowski, obywatel
 jeszcze kilka innych obywateli w tym kpt. Leon Hoffmann.
 Aktywem 11 listopada 1942 r. po krótkim bez skutku prze-
 sianym, został z bydgoskiego więzienia skierowany na
 stronę badonia ledere do siedziby gdańskiego gestapo przy Sengas-
 tenstrasse. Wrazem z nielicznym oddziałem Niemców wroga
 znaleźli swe miejsce w obrotu koncentracyjnym Stutthof. Po
 pewnym czasie z pominięciem obrotu cennicy dotarł z gdańskie
 koczła do wymiaru w swej treści wiernokernie napisany
 list: "Worek jwi nieopane sole, jatom czer bliżej dymięcej
 się kamina; mychowej sygnal na dobrego Polaka". Wyrazone
 treści o jedynego syna spamięta się bowiem Klarimier Dion-
 mierz - dziś emeryt pełnił ongiś funkcję kierownika placówki P.P.P.
 • Bydgoszcz a ponadto ^{istotny} jest to kraj i że granica polsk
 polski Pomorska. Jednocześnie po pewnym ^{nie tylko} okresie realitme
 tyrona się do koczowania egzystencji obrotowego życia, do
 także potrafił zorganizować wśród zamysłu mu ^{konspiracyjny} koczła
 między innymi pomoc. Był on prekursorem ^{podziemny} koczła
 grupki samodzielnego obrotu składowej się z wieziono politycznych
 uczestniczących się z obrotu konspiracyjnie L.O.Z. / H.L. m. in.
 Józefa Eichstada, do Ł. Janowickiego, Franciszka Bendiga,
 Konimiona Symonowicza - razem około 20 osób.

Wymówek zimowy sferyczny sawieliny nastąpiła ewakuacja oboru
koncentracyjnego a potem korekcyjny maso śmierci. Do domu
rodzinnego w Bydgoszczy przy ul. Deleucha 20/23 powrócił w próbie
czerwca 1945. ciężył chorobą na tyfus płonisty. Po odzyskaniu
zdrowia i sił podjął pracę księgowego w różnych zakładach.
Jako były więzień polityczny należał do kółka środowiskowego
z Bołwid w Bydgoszczy. i na tej podstawie wrony za kombatanta
strajkujący stał się inwalidą wojennym. Dopiero po upadku
totalitarnego systemu komunistycznego już pośmiertnie w 1989
za działalność niepodległościową otrzymał Order Honorowej
Polskiej Restytucji. Zmarł 1 sierpnia 1979 roku w Bydgoszczy
pochowany na parafialnym cmentarzu: świątyni Bielówki przy
ul. Stefana Kardynała Wyszyńskiego

opracował: Henryk Szymonowicz
 pro Monty

Bydgoszcz, listopad 1992 r.

wadzonej w mieszkaniu kpt Leona Hoffmana przy ul. Gdańskiej 93 nastąpiło zaprzysiężenie i po przybraniu pseudonimów obowiązki kmdta Inspektoratu Bydgoszcz "Polwark" przyjął wspomniany już ppor Bronisław Jasiński "Kuno", natomiast kmdta Garnizonu Bydgoszcz "Dwór" kpt Leon Hoffman "Adam". Podejmowanie na Pomorszu podziemnej działalności w atmosferze okupacyjnego terroru i eksterminacji ludności polskiej, a w szczególności okrutnego napiętkowania mieszkańców Bydgoszczy przez hitlerowców okazało się wyjątkowo trudnym i niebezpiecznym przedsięwzięciem. Niemniej jednak w owych specyficznych warunkach miasta przypominającego półotwarty obóz koncentracyjny, tylko dzięki predyspozycji kpt Leona Hoffmana oraz doskonałemu doborowi zaprzysiężonych i ofiarnie spełniających swe zadania konspiratorów, udało się ukształtować zręby Garnizonu Bydgoskiego "Dwór". Pierwszymi i na ogół dość prężnymi konspiracyjnymi ośrodkami garnizonowych szeregów stawały się zakłady pracy zatrudniające wielu Polaków, natomiast pozostałe dzielnicowe rejony miasta z uwagi na duże rozproszenie nielicznych konspiratorów narażonych na ciągłą inwigilację miały ograniczoną szansę rozwojową. Tymczasem kpt Leon Hoffman jako oficer liniowy kładł nacisk na szybkie przekształcenie powstałych ogniw organizacyjnych w ramy wojskowych struktur tj. batalionów, kompanii, plutonów. Ostatecznie w garnizonie powołano 4 dzielnicowe rejony a mianowicie: Bielawki - d-ca ppor Alojzy Suszek "Pawół", Szwederowo - d-ca st.sierż. Tomasz Kędzierski "Tadeusz", Śródmieście - d-ca st.sierż. Stefan Figurski, i Okole - d-ca kpr pchor. Franciszek Szyperski "Wicek" a także zakładowy rejon Dynamit Aktien Gesellschaft DAG Łęgnowo, przekształcony w szkieletowy batalion - d-ca kpr pchor. Henryk Szymanowicz "Marek", placówka PKP Warsztaty kolejowe przekształcona w kompanię - d-ca kpt pchor. Pankanin, placówka składnicy amunicyjnej Osowa Góra przekształcona w pluton - d-ca st.sierż. Leon Stobrawa i kilka jeszcze placówek zakładowych w stanie organizacji. Niestety fala aresztowań rozpoczęta pod koniec czerwca 1942 r. ujęciem kmdta inspektoratu ppor Bronisława Jasińskiego objęła jeszcze kilku działaczy ZWZ - w tym kpt Leona Hoffmana. Aresztowany w 11 listopada 1942 r. po okrutnych przesłuchaniach został z więzienia bydgoskiego przewieziony na dalsze badania śledcze do siedziby gdańskiego Gestapo przy ul. Neugarten. Uznany za niebezpiecznego dla Niemców wroga, znalazł swe miejsce w obozie koncentracyjnym Stutthof. Po pewnym czasie z pominięciem

obozowej cenzury z Gdańska^{Ob}starł do żony kłótki, własnoręcznie napisany list : "Ważę już niezupełnie 50 kg, jestem coraz bliżej dymiącego się komina... wychowaj syna na dobrego Polaka."

Ojcowska troska spełniła się bowiem syn Kazimierz - dziennikarz daleki od materialistyczno-marksistowskiej ideologii jest także znanym i cennym poetą a jego zbiory - wydawane są nie tylko w kraju ale i zagranicą. Nie tylko zaaklimatyzował się do koszmarnej egzystencji obozowego życia ale potrafił także nieść ofiarą pomoc dla wielu towarzyszy wspólnej niedoli, bez której nie przeżyliby obozowej gehenny /m.in. Franciszek Bendig "Ksawery", Kazimierz Szymanowicz "Antoni" Był on też inspiratorem powołania podziemnej obozowej grupki samoobrony składającej się z około 20 więźniów politycznych rekrutujących się z dawnych konspiratorów ZWZ/AK m.in. Józefa Eichstaeta "Jacka", Franciszka Bendiga "Ksawerego", Kazimierza Szymanowicza "Antoniego". W następstwie podjętej zimowej ofensywy wschodniej i z tym związanej ewakuacji obozu przeżył tzw marsz śmierci. Do domu w Bydgoszozy przy ul. Lelewela 20 powrócił w kwietniu 1945 ciężko chory na tyfus plamisty. Po odzyskaniu zdrowia i sił podjął pracę w kilku zakładach rzemieślniczych w charakterze księgowego. Jako były więzień polityczny obozu koncentracyjnego Stutthof należał do koła środowiskowego ZBOWiD w Bydgoszozy. Na tej podstawie otrzymywał rentę inwalidy wojennego oraz uznano go za kombatanta. Dopiero po upadku totalitarnego systemu komunistycznego w listopadzie 1990 r. za działalność niepodległościową otrzymał pośmiertnie Kawalerski Order Polonia Restituta. Zmarł 1 sierpnia 1979 r. w Bydgoszozy, pochowany na cmentarzu parafialnym dzielnicy Bielawki przy Al.Ks.St Stefana Wyszyńskiego.

Bydgoszoz listopad 1992 r.

Opracował
Henryk Szymanowicz
ps. "Marek"

Z oryginału przepisała H. Marcinkowska

I/2 Dokumenty dotyczące Hoffmans
Leono:

- Oświadczenie Franciszka Bendige, Starogard, 12 lutego
1970. r. msp. kseno

2.1 s. 1

Franciszek Bendig-"Ksuwery"
Stargard Szcz.

Stargard

12 lutego 70

Związku Walki Zbrojnej- Armii Krajowej
i więzień KL Stutthof

Leon Hofman

3 stycznia 1898 xxx

xxx Józefa i Anny

pow. Wejherowo

Związku Walki Zbrojnej /AK/

W 1940r.p.Leon Hofman zwerbował mnie do Związku Walki Zbrojnej, oś-
brał ode mnie przysięgę i przydzielił do garnizonu bydgoskiego ZWZ
Odtąd współpracowaliśmy z sobą w ruchu oporu, niejednokrotnie razem
meldowaliśmy się u "Wiesława", często przekazywał mi rozkazy wyż-
szych dowódców.

pełnił funkcję komendanta garnizonu bydgoskiego w stopniu
porucznika, był bardzo aktywny w organizowaniu pomorskiego okręgu
Związku Walki Zbrojnej i w tym zakresie popełnił znaczne zasługi.
W 1942 r. został aresztowany i osadzony w obozie koncentracyjnym
Stutthof pod nr'em obozowym 23970. w obozie koncentracyjnym był
czynny w organizowaniu pomocy więźniom. Jego pomocy zarządzić czas to,
że udało mi się przeżyć obóz. Zostałem przywieziony z więzienia do
oboza z ciężkimi ranami z pobicia w czasie przesłuchań, gwałtami,
z wysoką temperaturą. Natychmiast zorganizował pomoc razem z leka-
rzem Zenonem Janickim i przez cały czas piekował się mną. Opieko-
wał się mną również w Gans, gdzie zachorowałam na tyfus po marszu szlaku

Franciszek Bendig, wiceprezes Zarz.
Oddz. ZBoWiDw Stargardzie Szczec.

II. Materiały uzupełniające - Hoffman Leon:

- Biogram Hoffmana Leona opracowany przez Henryka Szymonowicza [w:] Słownik biograficzny Konspiracji Pomorskiej 1939-1945, część 2, Toruń 1996, ksero, s. 78-80

k. 25.1-2

Hoffman Leon ps. „Adam”, „Henryk” (1898–1979) pierwszy kmndt Garn. AK Bydgoszcz.

Urodzony 3 I 1898 r. w Strzeczcu, pow. Wejherowo; syn Józefa, naczelnika poczty i Anny z d. Ruchniewicz pochodzenia ziemiańskiego. Po uzyskaniu matury w Seminarium Nauczycielskim w Wejherowie w 1916 r., jako obywatel niemiecki, został zaciągnięty do niemieckiego wojska i brał udział w I wojnie światowej. W 1918 r. zdezerterował i zgłosił się do tworzącego się w Poznaniu polskiego wojska powstańczego. Stąd, po przejęciu Pomorza przez Polskę, jako podporucznik został przeniesiony do Chełmna (wraz z por. Leonem Kowalskim i Józefem Kamińskim, 28 podoficerami i 170 szeregowymi — przeważnie Kaszubami) w celu zorganizowania pułku piechoty, który potem jako 66 Kaszubski Pułk Piechoty im. J. Piłsudskiego stacjonował w Grudziądzu. Z tym pułkiem uczestniczył w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 r., a po jej zakończeniu, w st. porucznika, dowodził 1. kompanią

*Stow. biograficzny konspiracji pomorskiej
78 1939-1945, pod red. Ławackiej E.,
Tomii 1996, 2.2.*

tegoż pułku. Przez pewien okres pełnił służbę w Szkole Obserwatorów Lotnictwa w Grudziądzu, gdzie otrzymał awans do st. kapitana. W 1936 r. został przeniesiony w stan spoczynku i skierowany do Wilna na przeszkolenie sanitarne. Odtąd do września 1939 r. pełnił funkcję instruktora PCK w Bydgoszczy. Aresztowany przez Niemców 11 XI 1939 r. więziony był do 22 XII tegoż roku w Pile.

Z początkiem 1940 r. został skierowany przez Niemców jako sanitariusz do budowanej przez nich fabryki amunicji Dynamitaktiengesellschaft (DAG) w Łęgnowie k. Bydgoszczy. Dawne powiązania wojskowe, m.in. z ppor. Bronisławem Jasińskim, doprowadziły Hoffmana do kontaktu z kpt. Józefem Chylińskim ps. „Rekin”, szefem Sztabu KO Pomorze ZWZ. W swoim mieszkaniu przy ul. Gdańskiej 115 został zaprzysiężony przez J. Chylińskiego pod ps. „Adam” na kmdta Garnizonu Bydgoszcz, równocześnie z Bronisławem Jasińskim zaprzysiężonym pod ps. „Kuno” na kmdta Inspektoratu Bydgoszcz. W marcu 1940 r. Hoffman zaprzysiężył Henryka Szymanowicza ps. „Marek”, pierwszego pomocnika w organizowaniu konspiracji w DAG, a także Franciszka Bendiga ps. „Ksawery” do służby wywiadowczej. W trudnych warunkach konspiracyjnych Bydgoszczy Hoffman stworzył zręby Garnizonu dążąc do najszybszego przekształcenia ogniw konspiracji w wojskowe struktury organizacyjne (bataliony, kompanie, plutony), biorąc pod uwagę zakłady pracy o znaczeniu gospodarczym i wojskowym zatrudniające wielu Polaków, dokonując podziału Bydgoszczy na 3 rejony: I — DAG, II — Warsztaty Kolejowe, III — Zakłady Amunicyjne w Osowej Górze. (W późniejszym czasie dokonano podziału terytorialnego, wg dzielnic Bydgoszczy: Bielawki, Szwederowo, Śródmieście i Okole). Opierając się na sformowanych najpierw „trójkach” konspiracyjnych utworzył w tych zakładach (rejonach) placówki. Dowództwo placówki w DAG powierzył pchor. Henrykowi Szymanowiczowi, placówki w Warsztatach Kolejowych kpr. pchor. Paszkiewiczowi, placówki w zakładach amunicyjnych w Osowej Górze st. sierż. Leonowi Stobrawie. Placówki te działały z powodzeniem prowadząc sabotaż i wywiad, choć częściowo zostały rozbite podczas fali aresztowań, zapoczątkowanej aresztowaniem B. Jasińskiego, kmdta Inspektoratu Bydgoszcz w czerwcu 1942 r. Hoffman został ponownie aresztowany 11 XI 1942 r. przez gestapo w Bydgoszczy. Po ciężkim przesłuchaniu, połączonym z torturami, przewieziony na dalsze śledztwo do Gdańska (ul. Neugarten 27), następnie w czerwcu 1943 r. osadzony w obozie Stutthof z nr. obozowym 23970. Tu był inicjatorem utworzenia podziemnej grupy samoobrony, składającej się z ok. 20 więźniów politycznych — żołnierzy ZWZ-AK. Organizacja, w której byli m.in. Franciszek Bendig ps. „Ksawery”, Józef Eichstaedt ps. „Jacek”, Kazimierz Szymanowicz ps. „Antoni”, pomogła przetrwać obóz wielu więźniom. Sam Hoffman zorganizował pomoc lekarską dla ciężko chorego (po torturach) F. Bendiga i opiekował się nim szczególnie aż do ewakuacji obozu (tzw. „marszu śmierci”) w styczniu 1945 r. W kwietniu 1945 r. Hoffman chory na tyfus wrócił do Bydgoszczy. Po względnym odzyskaniu zdrowia podjął pracę jako księgowy w kilku

zakładach rzemieślniczych. Od 1976 r. korzystał z renty inwalidzkiej I grupy. Zmarł 1 VIII 1979 r. w Bydgoszczy, pochowany na cmentarzu w dzielnicy Bielawki.

Z małżeństwa z Marią Buczkowską miał jednego syna Kazimierza (ur. 1929 r.), dziennikarza i poetę.

Odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami (1944), pośmiertnie Krzyżem Kawalerskim Polonia Restituta (1990).

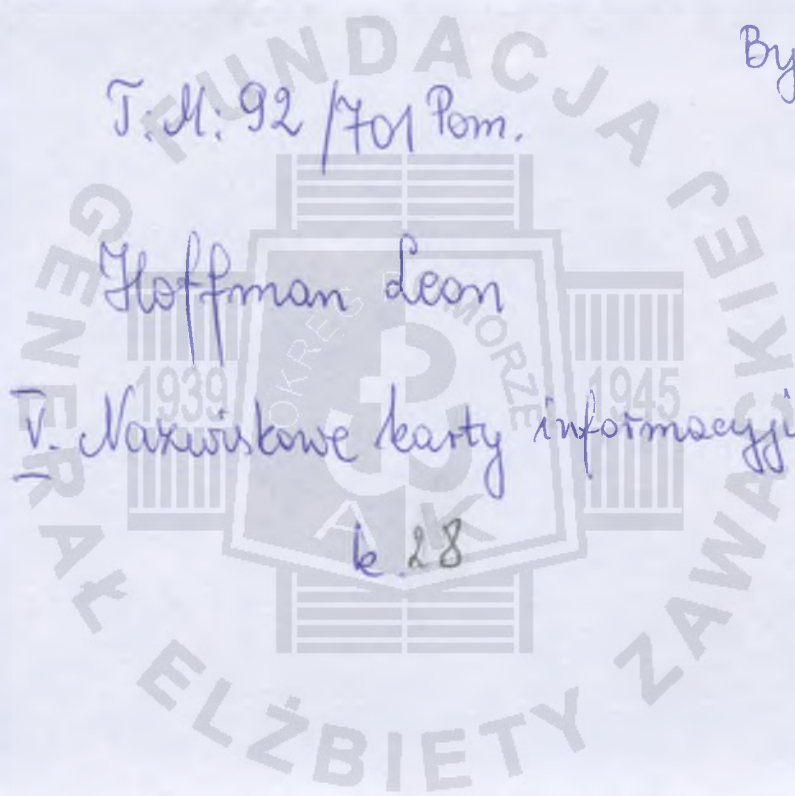
AP AK, T.: Bendig F., Hoffman L., Suszek A., Szymanowicz H.; C i e c h a n o w s k i K., *Ruch oporu...*; *Sł. Konsp. Pom...* (tu błędnie Hoffmann), *Zasłużeni Pomorzanie...*, s. 19, 20.

Henryk Szymanowicz

Bydgoszcz

T.M. 92 / 701 Pom.

Gloffman Leon
V. Nakwiskowe karty informacyjne
k. 28

Boyd

Kpt Hoffmann Leon, Kpt

1

ps. Henryk

z anglijskim Boyd do 1942 r

K-da Garm Boyd, po nim Garmke
a od 1944 Sommerfeld

Czech str 222, 229... pionier organ ratorski ZWZ
Zyg mit Garmke, desu Hoffmann, janski
do 1942 r

Hf Schuler str 18 wyznacza kmdta rejonu (jednostka z
ortem) garm zonn Boyd. "Henryk"
obok Zyg, Romka i Jura

pytani Kullishin

Hoffmann Leon
mf. 19183 ne spolkam budy
Hoffmann Franciszek (Aary) Keliyarz 2 Bydgoszcz

Hoffmann Leon oficer PK. Stuttkert.
prawodnik w wojnie Rms
prawodnik w wojnie w di Badenii, w Ktozycy
moinio pracowal. Sula' Kilmder
2 pies miodra to K Hoffma zrowe 2
sprawo

3 3 Pomerkanicki, 1 zrowe Hoffmann Leone 3
2, miz

ELŻBIETY ZAWIA

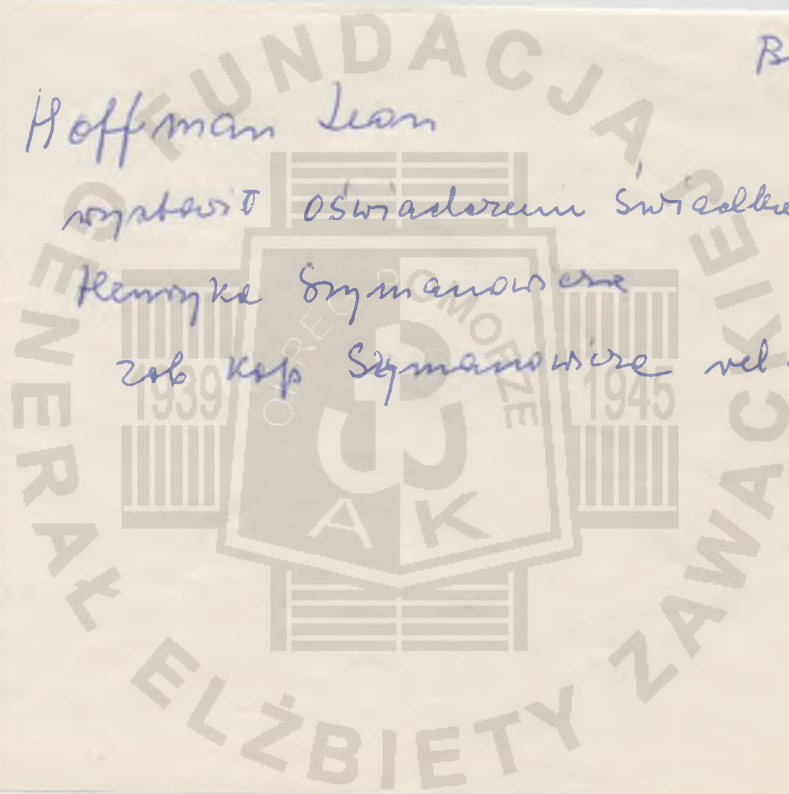
Hoffman Jean

Bydgoszcz
PK 3

wykazuje Oświadczenie świadka dla

Henryka Symonowicza

zob. kop. Symonowicza vel...

Grupa Hoffmann Leonie 202

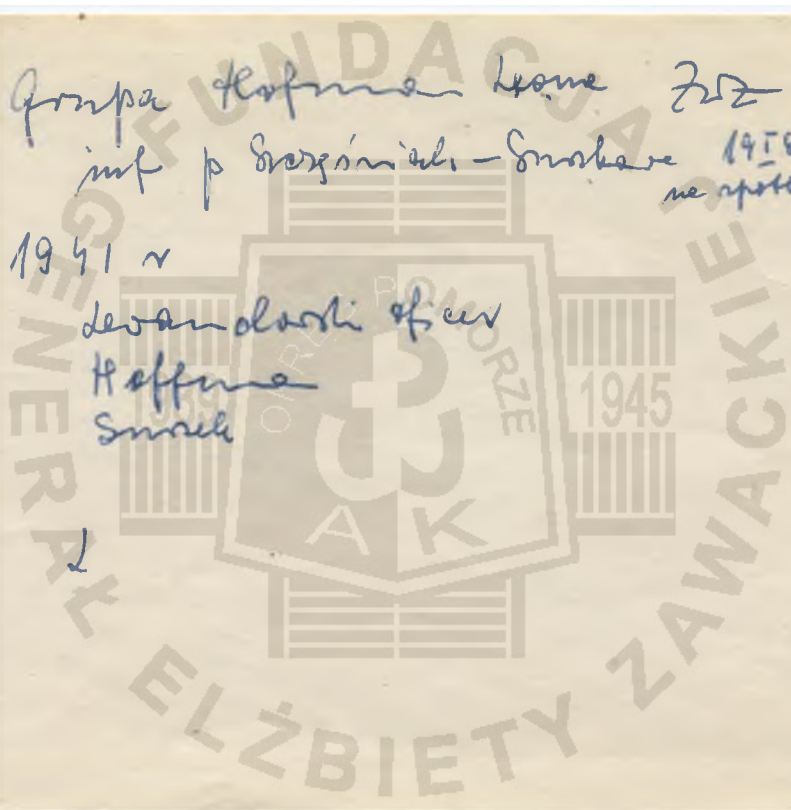
Były

inf p. Sierżantów - Smoków 1953
nie spotk. były

4

1941 ~

leżący dachy oficer
Hoffmann
Smok

92m.

Bydgoszcz

5

Hoffman Leon

(atomek. ZBOWID - Ktoś nr 8 w Bydgoszcz - nr 87(3))

Zbiory i oświadczenia 17 IV 1976

o H. Symonowicz

Zaproszenia i wszelkie w sprawie z WZ Główny

Bydgoszcz H. Symonowicz - październik III 1940

Hoffman zebrał awantury przez Główny
nr XI 1942 r.; Stutthof

T

M-92

Hofman um profesa Army
++ kpt Hoffmann L.

Bydgoszcz
174

6

zob. rel. H. G. Hoffmanniera 14 163

odbiwał przyjazd ZWZ od H. G. Hoffmanniera
w marcu 1920 r.

był ułowerski d-cq garn. Bydgoszcz

w 1889 zmarł 1979

poślubił z Golanicką. Służył w powołaniu
wójden jako lieutenant potem kapitan

pp w Chłostku potem 66 pp Górnolędy
czymś sturby, zaliczył przyjazd 1936

Zamieszkał w Bydgoszcz, pracował jako kucharz

Wierzył do ZWZ przez Jarosława

verte verte

verte
L Hoffman zarządca podział Paryż
na 3 rejony
S.4 Hoffman być aresztowany XI 1941 ~~lub 1942~~
zaś do rel H Symonowicza Oświadczenie Hoffmana
mówi że areszt XI 42, w izbie Stutthof

wele

Po zorganizowaniu Podokręgu pism-Zach. (Missisipi, Jan) wydziałowa ruffel -
twarz Bydgoski, w skład którego wchodził garnizon bydł, który, walczył
Knutten. Później tam i funkcje do XI 1942

XI 42 Prowadzi działalność przez Gorko w Bydł, przekazy do Gorko

VI 43 wotransportowej do Stuttgart

1945 I litkosiłaj'a obam.

III wotransportowej w Prasku

BYDGOSZCZ
212 AK
8.

HOFFMANN LEON
"HENRYK"

Zob. APAK, INSP. BYDG., T.: BIAŁY L., BUCZKOWSKA H., DUTKIEWICZ F.,
GENDASZEK F., SUSZEK A., SZYMAŃSKA B., SZYMANOWICZ K.

Bydgoszcz

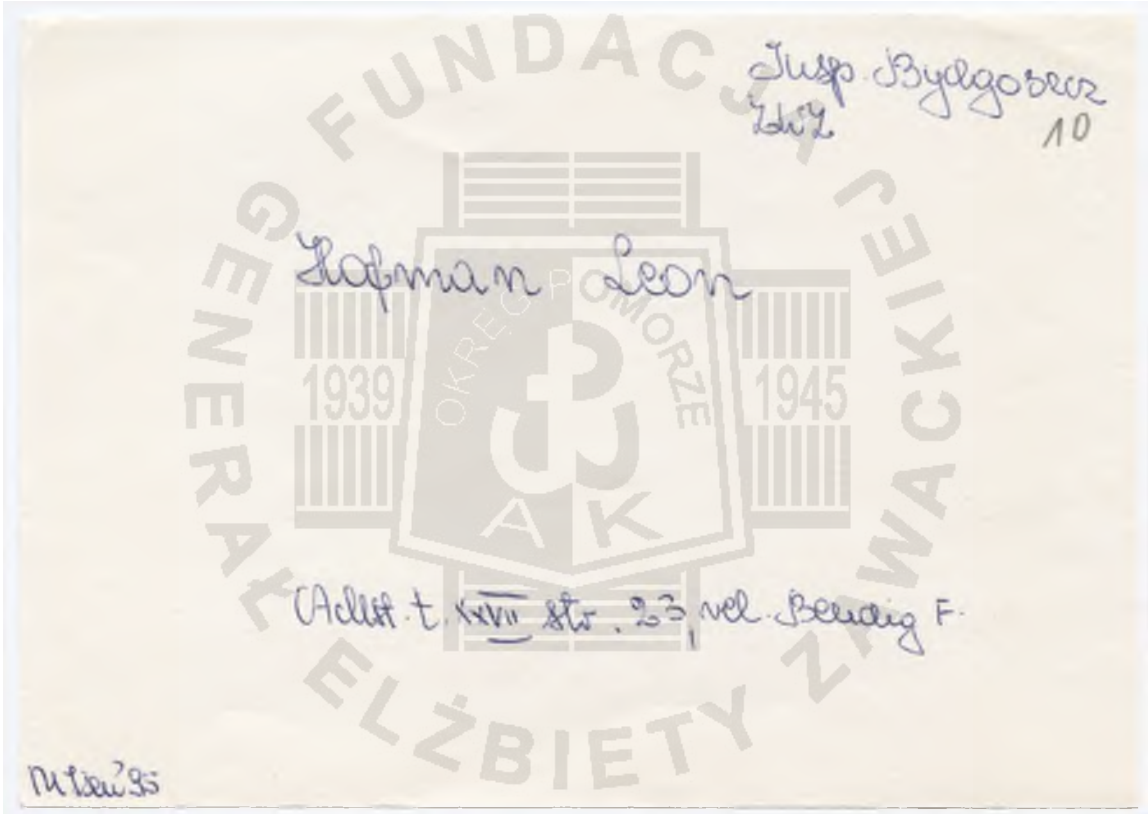
Hoffman Leon

9

kpt, ur 3.01.1898 r. w Strzegomiu pow.
Lejtnant, pierwszy kmotr gonn. Bydgoszcz
242-AK, ps. "Adam", "Henryk", "Leon".
his zyci służyć do, myśl doo.

zob. T. i Bruknicli T., ul. Bydgoszcz,
pismo ob Fund. Ldz 222/17/97, s. 1.

HHH-PT

Jusep Bydgoszcz
10

Sapman Leon

Adm. t. XVIII str. 23, vel. Beudig F.

M. 10035

Por. HOFMAN LEON ps. ~~Wierus~~"

Junj.
Bydgoszcz
AK 11

ur. 3.01.1898r. w Strzelcu pow. Włocławek.

Ojciec i matka: Józef i Anna z d. Ruszniewicz.

W konspiracji - komendant garnizonu
bydgoskiego. Bentowski w 1942 r. i os. w Słutku
Zapomniany Fr. Bendiga ps. "Krawczyk" (ur. 1940)

Źródło: Rel. Fr. Bendiga. Del. AK, M-30s.28,
L1.

A. Zale. 91

Bydgoszcz.

12

HOFFMANN LEON kpt.
ps. „Folam”

Komendant garn. bydgoszcz. 242. Arrentowicz
przez Gestapo w 1942

zob. Bruckwicz Tadeusz: Przypiski do
dziejów Insyp. 2. W. 2. - F. K. w Bydgoszcz. s. 24, 28

Bibl. F. P. F. K.

LK. 98

Obr. Pomorskiego Pomnik", 1995v. str. 31.
ZS. VI 199

HOFFMANN Leon ps. "Adam", *Plumy*

*Bydgoszcz
AK 14*

urodz.

Kpt. rez.

1 K-dt garnizonu "Dwór"

Krzyż Walecznych

Wykaz odznaczeń "Jary" - Michała

Hoffman Leon

Bydgoszcz
242-AK 15

- należał do pierwszych organizatorów ZWZ
w Bydgoszczy;

dob. aut. Ciechanowski H., Pomorski Okręg...
art. z prasy "Ruch Oporu na Pomorzu..."
t. 1, n. 1

Mjr. Hoffman Leon

A s. Franciszka

T Z K Z z Mieczami
ps. "Adam"

Złoty 16

206. Sadowski Józef,
Młni numer 31806,
H-wa 1888, s. 176, poz. 5.

Kpt. Hoffmann Leon

Bydgoszcz
Zwz 17

a psn "Ada" u "Henryk"

t Jeden z organizatorów Zwz w Bydgoszcz.
Dowódca garnizonu "Dwór".

206. Wrembel Henryk, T: M: 4181 1044 Pom;

t. 3, w. III s. 1

B.P. III '09

hpt. Hoffman Leon Bydgoszcz
ZiW 2
18
a PS. "Adam" "Henryk"
t Szef Garnizonu w 1940 był
z nim w kontaktach Jankowski
(Wazimierz)?

zob. ZiW: 208/817 Pom. Czesław
Włodarczyk, 2.11 s. 5...

WŁ. T. '09

2

Hoffman Leon

A T

Bydgoszcz
19.

KW

ps. "Leon"

1939

OKRĘG POMORZE
AK

1945

zob. Sadowski Józef,
Mówi numer 31806,
N-wa 1988, s.182, poz. 9.

BYDGOSZCZ

ZW2-AK

HOFFMANN LEON ps. ADAM

20

1/3.36 KPT, ORGANIZATOR ^{ps.} GARNIZONU BYDGOSZCZ -
DWOR ^{D-CA}

2/36 SANITARIUSZ W ZAKŁADACH DYNAMIT AKTION GESELL -
SCHAFT - BRAHNAU

3/3.41 ARESZTOWANY w VIII 1941 (lub VI/1942), JEGO STAWOWISKO PRZEJĄŁ
ZOB SCHULZ ALEKSANDER ps. MICHAŁ POD KONIEC GRUDNIA 1941 (?)

H. SZYMANOWICZ, "KONSPIRACJA I SABOTAZ..." [4] KONSPIRA
CJA I SABOTAZ... w. m. i. 1944.
s. 36, 41

RAJ.

EB 95

BYDGOSZCZ

AK

21

HOFFMANN

~~HOFFMAN~~ LEON, KPT.

PS. „HENRYK”

W DRUGIEJ POŁOWIE 1942 R. ARESZTOWANY
PRZEZ NIEMCÓW.

ZOB. KALENDARZ BYDGOSKI 1992

ART. TADEUSZA JĄSZOWSKIEGO, STR. 146.

R.M.

HOFFMANN Leon ps. "Adam"

urodz.

kpt.rezer.

1 k-dt garnizonu bydgoskiego "Dwór"

20. k.z. z M.

Wykaz odznaczeń "Jary" - Michała

Bydgoszcz

Alc

22

92 m^T

AK Bydgosz

Hoffman Leon

23

był pierwszym komendantem garnizonu
Bydgoszcz, wspaniałym kap. Sussler
Alojzego 1941-42
Arrestowany listopad 1942 w Bydgoszcz

HA

BYDGOSZCZ
AK

24

HOFFMAN LEON -major - "ADAM"

Był pierwszym komendantem garnizonu Bydgoszcz.
Zaprzysiężł kpt. Alojzego Surszka pod koniec
1941 r lub 1942 r. na poczętku 1942 r.
Aresztowany w listopadzie 1942 r. w Bydgoszczy.

z rel. Alojzego Surszka

A. m.

Bydgoszcz

25

AK

H o f f m a n Leon

w 1936/7 meldowany w Bydg. pod adresem

ul.Gdańska 115/4

prawdopodobnie jako sublokator u Jana

Szymanowicza - ślusarza

pod.LM-"Toczyski"

Hoffman L. (i.m.n.)

Bydgoszcz
ZWZ, AK

(1889-1979)

- kapitan, komendant garnizonu bydgoskiego z ramienia ZWZ. Pochodził z Gdańska. Do ZWZ został wciągnięty przez B. Jasińskiego. Należał do niego już w marcu 1940r. Dokonał podziału Bydgoszczy na trzy rejony: rejon I - DAG, rejon II - warsztaty kolejowe, rejon III - Osowa Góra (była to raczej placówka).
Aresztowany w listopadzie 1941 lub 1942 r.

Zob. tom 23 - Stutthof, nr. 90, H. Szymanowicz

K.Woj.

Pomorskie
ZWZ

27

Hoffman Leon

1940r

to slyszim v zaprutygoj do sluzby rozwiadzaco-
czej ZWZ Fr. Bendinga. to v 1944 spotyka
znowu Bendinga w obozie koncentracyjnym
Stutthof i opiekuje sig nim
Dane o druzinalnosci konspirat. brak

Laskiewicz Pomorskie ... 6. 19. 20

J.K. 1994

a

FK 28
Bydgoszcz

HOFFMAN Leon

ps. "Adamu", "Kewytk"

Urodz. 3.I. 1898 r. w Strzepczu, pow. Bychawo.
Sieroszy komendant Garm. FK Bydgoszcz.

Źródło: Słownik Biogr. Dopusz. Dru. t. 2, s. 78
Fundacja Archiwum Sandomierskie FK
Jorun, 1995 r.

W.Dru./2002 r.

Rel. M - 92

BYDGOSZCZ

ZWZ - AK

ps. " ADAM "

HOFFMANN

Leon

++

Hoffman Leon ps. Henryk, „Adam”

ZESKONOWANE

